

Jau pierasts, kad kādā pasākumā, svinēšanas reizē kopā ir jaunpiebaldzēni un vecpiebaldzēni. Pat augstas valsts amatpersonas saka: "Godātie abu valstu — Slātavas un Čangalienas — pilsoņi, pagastu pavalstnieki." Piebaldzēni — divu pagastu ļaudis. Lepni kaimiņi, kurus daudzi asociē ar brāļu Kaudziņu "Mērnieku laikos" aprakstītajiem cilvēku raksturiem, rīcību un savstarpējām attiecībām. Zināms taču, ka rakstnieku izdomātā Čangaliena ir Jaunpiebalga, bet Slātava — Vecpiebalga. Tāpat aizvien citos novados un dažkārt arī pašu piebaldzēnu vidū uzplaiksni sāncensība, kurā atklājas katra lepnums par Piebalgu, savu Vecpiebalgu vai Jaunpiebalgu. Viņi ir piebaldzēni, kuriem kopā jāslaglabā, jānodod nākamajām paaudzēm sava novada vērtības, kuras saņēmuši no senčiem.

Janvārī "Druva" sarunā ar vecpiebaldzēniem sprieda par Piebalgas kultūrtelpu, lepnumu par identitāti, tās uzturēšanu un saglabāšanu, meklēja īpašo Vecpiebalgā, atšķirīgo un kopīgo ar kaimiņiem jaunpiebaldzēniem. Tagad saruna ar jaunpiebaldzēniem daudzās paaudzēs — Egitu Zariņu un Laimi Šāvēju —, kā arī Vēsmu Johansonu un Arni Ratiņu, kuri Jaunpiebalgā dzīvo vairākus desmitus gadu.

— Jaunpiebaldzēni biežāk sakot Piebalga, nevis Jaunpiebalga.

E.Zariņa: - Pati ikdienā ļoti reti kad pasaku — Jaunpiebalga. Braucam uz Piebalgu, gribam aizbraukt pie jums uz Piebalgu! Rakstot vēlējumus — ar sveicieniem no Piebalgas. Piemējam tūristu un jautāja, vai Piebalga ir kartē. Pat sadusmojos: "Protams, ir." Pēc tam apķēros, nav jau apdzīvotas vietas "Piebalga".

V.Johansone: - Tā bijis gadiem. Kolhozam "Piebalga" tika pievienoti citi mazāki kolhozi, bet nosaukums saglabājās.

A.Ratiņš: - Pie pagasta robežas ir uzraksts "Piebalga", kaut kādreiz uzlikts kā kolhoza nosaukums, tas vēsta, ka iebraucam Piebalgā.

L.Šāvējs: - Tas ir mantojums jaunā kvalitātē.

E.Zariņa: - Jaunpiebalgā visi deju kolektīvi, mākslas studija, folkloras kopa ir "Piebaldzēni". Mums bija "Avīze Piebaldzēniem", ir festivāls "Izvēlies Piebalgu", velomaraton "Pāri Piebalgas pakalniem". Vēl ir arī "Piebalgas alus".

A.Ratiņš: - Radinieki saka, ka brauc uz Piebalgu. Jaunpiebalgas vārds tā neizskan, un svešinieki mūs neatšķir. Ja ir Vecpiebalga un Jaunpiebalga, kur ir Piebalga?

V.Johansone: - Ekskursanti to bieži prasa. Vēsture vienkārša. Vispirms pie Balgas upes, tagadējā Vecpiebalgā, uzcēla pili, tad Jaunpiebalgā muižu. Tā arī radās Vecā un Jaunā Piebalga.

L.Šāvējs: - Ja mums būtu bijusi mūra pils, kā tad varētu celt degunu gaisā!

A.Ratiņš: - Latvijā Jaunpiebalgu un Vecpiebalgu jauc. Kad aizbraucam uz kādiem kursiem vai semināru, man bieži saka: "Jūs jau no tās skaistās Vecpiebalgas."

E.Zariņa: - Man parasti prasa, kā ūdensrozes zied, tad atbildu,

ka Jaunpiebalgā krāšņi. Un vēl Jaunpiebalgu jauc ar Jaunjelgavu un Jaunpili. Reiz gaidīju māksliniekus uz koncertu. Viņi zvana, ka ir klāt, bet kultūras nama durvis ciet. Eju pretī, atveru durvis, viņu nav. Viņi stāsta, ka stāvēt pie malkas kaudzes, aizeju līdz kurtuvei, neviena nav. Tad joku pēc paprasīju: "Bet jūs esat Jaunpiebalgā?" Iestājās klusums. Viņi bija Jaunjelgavā.

L.Šāvējs: - Savulaik novada pašvaldība pat no ministrijas ir saņēmusi vēstules, kas domātas Jaunjelgavas domei.

E.Zariņa: - Ar to arī atšķiramies no Vecpiebalgas, to neviens ar citu vietu nesajauc.

- Kādi ir piebaldzēni, jūs jaunpiebaldzēni? Kur ir jūsu pamatīgums?

E.Zariņa: - Vide un reljefs paaudzēs noteicis, ka jābūt darbīgam, lai izdzīvotu. Piebaldzēns — šepitīgs, šiverīgs, temperamentīgs, bet, lai to, ko saražo, pārdotu, Dievs viņam šūpulī ielicis daiļu valodu, muldēšanu, lai pircēju aizrunātu. Tagad saka - augstas komunikācijas prasmes. Tās bija svarīgas izdzīvošanai.

L.Šāvējs: - Kāpēc mēs šodien varam runāt par piebaldzēniem, suitiem, sēļiem? Atradāmies pietiekami tālu no attīstības centriem, kas izveidojās 19.gadsimtā. Te tik strauji nemainījās iedzīvotāju sastāvs. Dzimtas Jaunpiebalgā dzīvo paaudzēs jau no 17.gadsimta un pat ilgāk. Par manu ir ziņas no 1740.gada, bet var meklēt tālāk. Līdz ar 20.gadsimtu piebaldzēniem radās vairāk iespēju. Piebalga kļuva pazīstama gan ar savu amatniecību, gan cilvēkiem. Arī brāļi Kaudziņi pielika savu roku. Nenoliedzami, attālums līdz pilsētām ļāvis saglabāt dzīvesveidu un identitāti. Turpretī, skatoties tuvāk vai tālākā nākotnē, nav nekāda optimisma.

E.Zariņa: - Tagad gudri var teikt — mārketings, biznesa dažādošana laukos. Līdztekus tradicionālajai lauksaimniecībai vectēvam jau tolaik bija sastādīts upeņu, jāņogu dārzs. Izaudzēto veda uz tirgu. Viņš bērniem stāstīja par anđeli — kā jārunā ar pircēju, kā par cenu kaulēties. Pielasīti jāņogu spaiņi stāvēja uz beņķa pie mājas, un viņš stāstīja. Tagad tās prasmes saucam citādi, un, lai apgūtu, jāmacās kursus, bet vecaistēvs vienkāršos vārdos bērnam nodeva prasmes, kā izdzīvot Piebalgā, kā to, ko izaudzē, pārvērst naudā.

V.Johansone: - Daudz noteica dzelzceļš uz Rīgu.

E.Zariņa: - Braucām uz Rīgu anđelēt. Kādreiz arī mani paņēma līdzī. Centrāltirgus, cilvēku daudz, pienāk, jautā, jāzina, ko un

Jaunpiebaldzēni

■ Egita Zariņa:

- Tā ir paaudzēs pārمانtota mīlestība pret savu vietu, saknēm, tā ir senču darbu un domu svētība. Un tā ir ļoti spēcīga.

■ Vēsma Johansone:

- Vēsture vienkārša. Vispirms pie Balgas upes, tagadējā Vecpiebalgā, uzcēla pili, tad Jaunpiebalgā muižu. Tā arī radās Vecā un Jaunā Piebalga.

■ Arnis Ratiņš:

- Ienācējs uzreiz to ķircināšanos ar kaimiņiem nesaprot. Brīnījos, klausījos — par ko viņi runā? Tagad saprotu.

■ Laimis Šāvējs:

- Novada izpēte ir svarīga pašlepnumam. Un, lai citiem stāstītu par Piebalgu, pašiem jāzina daudz vairāk, nekā rakstīts kādā enciklopēdijā.

kā atbildēt. Tā bija īsta dzīves skola.

L.Šāvējs: - Mums ir augsta pašapziņa — esmu no Piebalgas. Katrs liekam uzvaru uz ko sev tuvāku: vai nu dzimtas saknēm, vai vietu, vai cilvēkiem, ar kuriem kopā esam gājuši skolā. Katrā apdzīvotā vietā ir savs lokālpatriotisms. Katrs mēģina izcēlt savu. Piebaldzēniem tas ir ļoti izteikti.

Neskatoties uz to, kā esam šķēdināti, cik daudzi aizgājuši pasaulē gan karu gaitā, gan vēlāk, vietā ienākuši no citiem novadiem, esam spējuši saglabāt Piebalgai raksturīgo, īpašo.

E.Zariņa: - Piebalga ir labākā vieta dzīvošanai. Kāpēc tā domāju? Zinu taču, ka ir tik daudz jauku, skaistu vietu. Saprotu, ka Piebalgas mīlestība man ir pārمانtota. Man kā bērnam vecvecāki stāstīja, ka Piebalga ir tāda kā nekas cits pasaulē, ja arī kaut kur nokļūsi, to aizmirst nedrīkst. Labi, ja atgriezies. Ja vēl iegūsti izglītību un atgriezies, tas ir labums mums visiem. Tā ir paaudzēs pārمانtota mīlestība pret savu vietu, saknēm, tā ir senču darbu un domu svētība. Un tā ir ļoti spēcīga. Ja bērnam to stāsta, tas paliek. Kaut kur zemāpziņā to esmu izdarījis arī ar saviem bērniem. Tā ir iekodēts, un to dari neapzināti. Tā mani audzināja, tad audzinu savus bērnus. Mēs turamies pie šīs vietas nevis tādēļ, ka nebūtu, kur citur dzīvot, bet te jūtamiem labi, te ir mūsu vieta. Un gribas, lai visi tā jūtas Piebalgā.

V.Johansone: - 30.gados jau pētīts, kāds izskatījās piebaldzēns, kāda piere, galvas apkārtmērs. Pirms gadiem 15 kopā ar antropoloģi, vēstures doktoru Ritu Grāveru braucām pa mājām. Pēc kādas viesošanās viņa teica: "Lūk, riktīgs piebaldzēns!" Aiz vārtniem stāvēja kundze. "Ko jums vajag, kā to darīsiet?" un tikai tad pavēra vārtnus un atļāva nomērit. Vai šodien tas tik raksturīgi? Noteikti ne.

- Vai tā ir neuzticēšanās?

V.Johansone: - Nē. Piebaldzēns ir noslēgts, nav tik atvērts.

E.Zariņa: - Piebaldzēns ir strādīgs un arī pamatīgi svin svētkus. Viņš ir lustīgs, klāj galdus. Un visu dara riktīgi — gan strādā, gan svin svētkus ar dziēmām, dančiem, galdiem.

L.Šāvējs: - Uzsvars uz vārdu — riktīgi.

V.Johansone: - Viņi kvalitāti prasa arī no citiem. Ir bilde, kur gleznotājs Kārlis Miesnieks ar pirkstu norāda jaunajam māksliniekam Uldim Zemzarim — ja nezīmēsi, nestrādāsi, no tevis nekas neiznāks.

- Vai tā ir neuzticēšanās?

V.Johansone: - Nē. Piebaldzēns ir noslēgts, nav tik atvērts.

E.Zariņa: - Piebaldzēns ir strādīgs un arī pamatīgi svin svētkus. Viņš ir lustīgs, klāj galdus. Un visu dara riktīgi — gan strādā, gan svin svētkus ar dziēmām, dančiem, galdiem.

L.Šāvējs: - Uzsvars uz vārdu — riktīgi.

V.Johansone: - Viņi kvalitāti prasa arī no citiem. Ir bilde, kur gleznotājs Kārlis Miesnieks ar pirkstu norāda jaunajam māksliniekam Uldim Zemzarim — ja nezīmēsi, nestrādāsi, no tevis nekas neiznāks.

L.Šāvējs: - Vēl nesaki — pieņins, kannīna, tačīna?

A.Ratiņš: - Saku gan. Esmu sevi pieķēris, ka sarunu valodā pasprūk. Nesapratu, kāpēc saka kannīna. Tagad sēļiem gribas palielīties, ka tā runāju.

V.Johansone: - Kad aizbraucu uz Mazsalacu, tēvs allaž aizrāda, kā es runāju, kāds sviestīts.

E.Zariņa: - Bērniņā domāju, ka tā runā veci cilvēki, nevis tā ir

piebaldzēni Olga Lisovska, Kārlis Miesnieks, Emīls Dārziņš, arī jaunie Jānis Pakštello un Jundžu dzimta. Te ir bezgala daudz gudro prātu.

Lai cik maz bija kalnainās zemes, piebaldzēnu pamats bija amatniecība. Četrus gadus pētīju amatniecību, aicināju atsaukties, pastāstīt par saviem senčiem. Pieteicās četri, kam mājās vēl mantojumā amatniecības darinājumi un var kaut ko pastāstīt. Braukāju pa mājām, amatnieku vien 700 uzvārdi. Mājavārdi "Paupi" vai "Krūzes" "Naudēļi" vai "Garauši", gan "Maz-", "Liel-", gan "Kalna-", gan "Lejas-". Māju puduri, kur vienā mājā dzīvoja uzpircējs, kurš brauca no tirgoja audekļus, ratīņus. Ja nebūtu amatniecības, bērnus neizskolotu, nebūtu to gudro prātu. Piebaldzēni kādu pieņem, kad viņš kaut ko paveicis.

A.Ratiņš: - Piebalgā ieskatījās skolas vecumā. Biju ekskursijā. Atceros, te grāmatnīcā skolotāja lika pirkt "Lāčplēši", ko mūsu pusē nevarēja dabūt. Tas bija 80.gadu beigās. Tad iedomājās, beigšu studēt un te kaut ko varētu darīt. Tā sanāca, ka 1995.gadā ierados Jaunpiebalgā. Ne cilvēku, bet dabas dēļ — likumotie ceļi, kas pretstats manai Sēļijai, kur līdzinām vien. Te Gauja, biju pieradis pie Daugavas.

Piebaldzēni sākumā bija atturīgi, un draugu, paziņu loks veidojās no tādiem kā pats — ienācējiem. Cits citu kaut kā atpazinām. Tāpat kā sēļi citu vienmēr atpazīst. Sēlis ir mierīgs, nosvērts, mērķtiecīgs darītājs, nestrīdēsies, izdarīs. Par sevi arī to varu teikt. Piebaldzēnam ir skaļāki saukļi, lielīšanās un, kā Vēsma teica, augsta kvalitātes latiņa. Manā skatījumā — tā latiņa ne vienmēr tiek sasniegta, kas man sākumā šķita tā divaini. Ja sēlis klusi, mierīgi izdara, tad piebaldzēnam ar skaļumu ne vienmēr sanāk sasniegt to, ko gribējis.

Drīz būs 30 gadi, kopš esmu Jaunpiebalgā. Ir draugu un paziņu loks arī Vecpiebalgā. Bet joprojām ir sajūta, ka īsti neesmu piebaldzēns. Nevaru to noformulēt, bet nevaru teikt, ka esmu šīs vietas cilvēks. Prieks, ka abi novadi — Piebalga un Sēlija — ir Latvijā atpazīstami. Lepojamies ar saviem dižgariem, kultūras mantojumu, tradīcijām.

L.Šāvējs: - Vēl nesaki — pieņins, kannīna, tačīna?

A.Ratiņš: - Saku gan. Esmu sevi pieķēris, ka sarunu valodā pasprūk. Nesapratu, kāpēc saka kannīna. Tagad sēļiem gribas palielīties, ka tā runāju.

V.Johansone: - Kad aizbraucu uz Mazsalacu, tēvs allaž aizrāda, kā es runāju, kāds sviestīts.

E.Zariņa: - Bērniņā domāju, ka tā runā veci cilvēki, nevis tā ir

Lappusi sagatavojusi
SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no
Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par saturu atbild projekta īstenotājs
izdevniecība SIA "Cēsu Druva".

Jāpaiet gadiem

- Kāda bija jūsu ienākšana Jaunpiebalgā?

V.Johansone: - Par Jaunpiebalgu, Vecpiebalgu 1970.gadā neko nezināju. Bija izvēle strādāt Balvos vai Jaunpiebalgā, un kā vidzemieci izvēlējos Jaunpiebalgu. Kā bibliotekāri mani ieinteresēja Latvijā pazīstamie jaun-

no Piebalgas

◆ Skatu tornis Viņķu kalnā.

◆ Apstiprināta preču zīme.

izloksne, ka tā ir mūsu identitāte. Tagad, kad dzirdu "Mīļo meitī, paņem, ieļej pienīnu", sirdī novibrē. Gribētos, lai valodā tas skan.

L.Šāvējs: - Gadu desmitiem skolā tas tika skausts.

Vai mēs un šie?

- Vai brāļi Kaudzītes ar "Mērnieku laikiem" radīja iespaidu par slātaviešiem un čangaliešiem un tāds tas arī pieņemts?

L.Šāvējs: - Viņi dzīvoja Vecpiebalgā, nemaz ne tik bieži satika kādu no Jaunpiebalgas. Ko no sarunām uzzināja, tas bija. Viss ir gana vienkārši – vecajiem, vecpiebaldzēniem, vienmēr tie jaunie skauž. Jaunie taču virza attīstību, vecie netiek līdzī.

V.Johansone: - Pēteris Ceriņš jeb Pietuka Krustiņš bija skolotājs, diriģents. Ko korī tolaik dziedāja: "Upītei ir dziļas gravas, čukstēdama viņņojās..." Pakariķēja, un tapa Pietuka Krustiņš. Krogā vienam otru savukārt jāpakacina. Bet "Mērnieku laiki" ir atstājuši nospiedumu.

A.Ratiņš: - Ienācējs uzreiz to ķircināšanos ar kaimiņiem nesaprot. Brīnījos, klausījos – par ko viņi runā? Tagad saprotu.

E.Zariņa: - Kad kopā kaut ko darām, nav problēmu. Ja arī kas tāds ir, tad šoviskā izteiksmē, tā asprātīgi. Joki, kecerēšanās ir asprātīga. Man abi vectēvi un veccāsmātes paaudzēs ir piebaldzēni. Mammašs ģimenē trīs bērni palika Jaunpiebalgā, bet māsa aizpēcējās uz Vecpiebalgu. Un nekad nav bijusi Piebalgas dalīšana: tu no turienes, mēs no šejienes vai otrādi. Stipras Vecpiebalgas un Jaunpiebalgas dzimtas apvienojās. Ja mums knābj, asprātīgi knābjam pretī. To uzskatu par tādu ķircināšanos – cik viens spāsīgi izdarās, tik otrs pretī. Varbūt "Mērnieku laiku" autori redzēja šīs abu novadu piebaldzēnu attie-

cības un tās paspilgtināja?

- Bet tajā ir pamatīgs dziļums.

E.Zariņa: - Ir būtiski, vai to dziļumu pārnesam, vai kacināties katrs savā izpratnē.

L.Šāvējs: - Bet teātri kopā spēlēt viņi ar mums negribēja. Tāpat, kad novadu veidoja, bija lepmi - viņiem pašiem esot savs apsolīts.

V.Johansone: - Un precēties arī neprecējās. Nedēļu un Cimdiņu dzimtas ir izņēmums.

E.Zariņa: - Visu laiku Latvijā tiek pilināta doma, ka viņi jau nesapratīsies, neapvienosies. Mēs paši pat nesaprotam, kāpēc to pieņemam, pie tā pierodam. Kāds mums iestāsta, ka nesatiekam, un mēs tam noticam. Ikdienā tā nav. Vienotībā ir spēks, un, kur ir spēks, tur nevar manipulēt. Kā vecpiebaldzēni mīl savu Piebalgu, tā mēs savu. Ja mīlestība apvienotos, tā būtu ļoti stipra.

- Līdz šim daudz izdarīts Jaunpiebalgas identitātes stiprināšanai – gan pētījumi un grāmatas, dažādi pasākumi.

V.Johansone: - Ja nebūtu pašvaldības atbalsta, protams, izdevumu nebūtu. Bet katra grāmata par Jaunpiebalgu ir svarīga jaunpiebaldzēnu paaudzēm. Ne tikai tiem, kuri te dzīvo, arī tiem, kam te ir saknes.

L.Šāvējs: - Novada izpēte ir svarīga pašlepnūmam. Un, lai citiem stāstītu par Piebalgu, pašiem jāzina daudz vairāk, nekā rakstīts kādā enciklopēdijā. Piebalgai raksturīgo izzina arī skolēni gan vidusskolā, gan Mūzikas un mākslas skolā. Vēsma Johansone pratusi daudzus ieinteresēt, meklēt saknes Piebalgā.

Lepnums par dzimto vietu

- Vai jaunā paaudze jūt piederību Piebalgai?

A.Ratiņš: - Noteikti, jā. Satiekot absolventus, viņi ar lepnumu stāsta, kad augstskolā pasaka, ka ir no Jaunpiebalgas, visi zina, no kurienes. Jaunieši grib Piebalgas vārdu nest tālāk. Kad kaut kur piedalījās - konkursos, skatēs, mācību olimpiādēs -, viņi lepojās, ka pārstāv Jaunpiebalgas vidusskolu, Jaunpiebalgas novadu. Tagad pārstāv Cēsu novadu un par viņiem stāsta kā par skolēniem no Cēsu novada, nevis no Jaunpiebalgas.

- Vai piebaldzēni atgriežas Piebalgā?

A.Ratiņš: - Pēc studijām atgriežas. Daudzi vidusskolas, bērnudārza skolotāji ir absolventi. No manām audzinātājām klasēm Ieviņa Līgere un Agita Ķēniņa ir atgriezušās. Kolēģiem saku, ja katrs uz skolu atvedīs divus savus audzēkņus, tad mums nekādu problēmu ar pedagogiem nebūs. Mākslas un mūzikas skolā lielākā daļa pedagogu ir absolventi.

L.Šāvējs: - Ja paskatās 30.gadu un 40.gadu beigu kartes, Viņķu apkārtnē bija vecsaimniecības, jaunsaimniecības. Tagad daudzu

vietā ir tukšums. Daudzu māju vairs nav, dzimtu Jaunpiebalgā nav. Bet, ja vien iespējams, vecvecāku mājās atgriežas mazbērni. Atjauno dzimtas īpašumus.

V.Johansone: - Ja vien kāda māja nav pilnīgs grausts, tām saimnieki atrodas.

A.Ratiņš: - Katru augustu skolā piesakās bērni no ģimenēm, kuras pārcēlušās uz Jaunpiebalgu. Par skolotāju trūkumu vidusskolā uztraukties nevaru. Bija vakance sporta skolotājam, pieteicās trīs. Piesaista Piebalga. Viens skolotājs brauc no Valmieras, interesējas vēl viens, un arī viņam būs darbs. Vide piesaista, un ceļš nav šķērslis, lai strādātu Piebalgā.

E.Zariņa: - Ir Janīnas Kursītes pētījums par "Paupiem". "Paupi" un "Krūzes" pudurojās un aizvien tiek uzskatīti kā vienots veselums. Tas ir viens no mazciemiem Latvijā, kura vēsture ir ap 400 gadu. Māja pie mājas, puduris pie pudura. Visās mājās ir dzīvība, pērn vienā, kura ilgāku laiku bija tukša, atgriezās dzimtas jaunākās paaudzes radnieks, iegelda mājā, kopj vidi.

- Vai "Paupu" iedzīvotāji kā tāltāli radi turas kopā?

E.Zariņa: - No bērniecības atceros, kā Jāņu kalnā svinējām Jāņus. Ikdienā cits citu nesatiekam, arī tādas svinēšanas kā agrāk nav. Mani tuvie radi – četras mājas - sanākam "Vecpaupos" un svinam svētkus. Mēs jau smejamies, ka Jaunpiebalgas centrs jāpārceļ uz "Paupiem", mums ir pat sava liepu aleja.

V.Johansone: - Kolhoza laikā tur arī līgots, iets no mājas uz māju. Tā ir kultūrvēsturiska vieta.

E.Zariņa: - Pēdējos gados ejam aplīgot kaimiņus. Katrā nākamajā mājā pulkam pievienojas līgotāji, ejam ar lāpām, dziesmām, Jāņu zālēm. Tā darīja vecaistēvs, tad bija pārrāvums, tagad tradīciju esam atjaunojuši. Ejam pie tiem, kuri nesen atgriezušies, viņi brīnās, bet iesaistās un nākamreiz jau gaida.

Jādara tikai pašiem

- Sēlijas vārds pēdējos desmit gados izskanējis Latvijā. To ziņa, tāpat Sēlijas kultūrtelpu. Arī Piebalga ir līdzvērtīga.

A.Ratiņš: - Esmu lepnis par savu Sēliju. Novadpētniecībā arī manā skolas laikā tika daudz darīts, kā izvēles priekšmets bija novada mācība, skolotāji prata stāstīt par īpašo Sēlijā, tās vērtībām, ieaudzināt piederību. Gājām ekskursijās pa novadu, mums stāstīja, kāpēc tas un tas jāzina. Kultūrvēsturiskais mantojums Sēlijā bagāts, tā izdevies saglabāt identitāti, nostiprināt kultūrtelpu. Tāpat dara piebaldzēni, jaunajai paaudzei stāsta par Piebalgu, iepazīstina ar vietām, cilvēku devumu.

- Kura ziņā, lai Latvijā pazītu Piebalgas kultūrtelpu, lai tā būtu nostiprināta arī juridiski.

V.Johansone: - Pašiem jānāk kopā, jārunā.

◆ Ziemeļ Jaunpiebalgas "Paupos".

A.Ratiņš: - Par Piebalgu, nenoliedzami, Latvijā zina. Tikai jautājums – ko? Varbūt ar kopienas aktivizēšanu radīsies arī interese un vēlēšanās stiprināt Piebalgas kultūrtelpu. Tagad katrs cīnās par sevi, nav kopīga redzējuma. Un nu jau Cēsu novadā tā ir visās jomās. Vecpiebalga cīnās par savām vērtībām, iestādēm, Jaunpiebalga tāpat, lai saglabātu.

- Vai vispirms abām Piebalgām nav jādefinē savas vērtības un mērķi, tad var likt kopā, vienoties par pašu būtiskāko, kas parāda dzīvi Piebalgā, kultūrtelpu un ceļu, kā to saglabāt un attīstīt?

L.Šāvējs: - Problēmas ir vairākas. Sēlijas un Piebalgas saglabāšanā mīnuss ir tālums no pilsētām. Ja Viesīte, Vecpiebalga vai Jaunpiebalga būtu novadu centri, būtu citādi.

A.Ratiņš: - Sēlija kā kultūrvēsturiskais novads atrodas Aizkraukles, Jēkabpils, Augšdaugavas, Daugavpils novados, vēl arī Krāslavas novada daļā. Tāpat kā abas Piebalgas tagad ir Cēsu novadā, nevis vienā Piebalgas novadā.

L.Šāvējs: - Administratīvā pakļautība, lai kā gribētu, bet neveicinās Piebalgas kā kultūrvēsturiska novada attīstību. Likums par vēsturiskajām zemēm ir samocīts. Tas ir birokrātisks, lai varētu īstenot kādus projektus. Mums cilvēki ir, bet paliek aizvien mazāk. Pēdējais glābiņš ir kopienas veidošana, kad iedzīvotāji nāk kopā, izsaka idejas un prasības. Nākamais solis – iedzīvotāju padome, kurai būtu tiesības pašvaldībā iesniegt projektus, gan arī kaut ko pieprasīt. Ja tā nenotiks, nevaram cerēt, ka kaut ko saglabāsim. Mantojums paliks tikai vēstures grāmatās, muzejos. Vajag, lai ir nevis divi trīs, bet 30, 40 aktīvie cilvēki un vēl vairāk, kuri viņus atbalsta. Un tā abās Piebalgās. Vēl svarīgs ir līdzdalības budžets. Kāds un kad tas būs, tas ir domes politisks lēmums. Katrs gads, kad kopienas nesapņems atbalstu, nesīs lielus zaudējumus, kurus sapratīsim pēc gadiem.

E.Zariņa: - Viss jau te ir, nav jārada vai jāzdomā. Jāsatiek jēdzība, attīstība, ilgspējība. Tās vērtības te ir, jāapsēžas un jānoformulē. Tālākais atkarīgs no politikas.

V.Johansone: - Un tas ir jādara kopā ar vecpiebaldzēniem.

E.Zariņa: - Jāsatiekas, un problēmas neredzu. Atslēgvārds ir finanses. Pašu iniciatīva, patriotisms ir līdz robežai. Lai izdarītu ko jēgpilnu, jābūt redzējumam; lai kaut kas notiktu, vajag naudu.

- Naudu var dabūt tad, kad ir redzējums, kad esi pierādījis, ka noteiktai sabiedrībai tas ir svarīgi.

E.Zariņa: - Protams, neviens neiedos naudu un neteiks – izveidojiet Piebalgas kultūrtelpu.

L.Šāvējs: - No nesenās vēstures. Mums ir pamatota vajadzība, ideja, kuras īstenošanu prasām, bet sēžam pie sētas un nekas nenoietiek. Ko tad? Atliek darbības kā kartupeļu stādīšana uz ceļa bedrēs, lai pierādītu, ka ceļš jāremontē. Pēdējās desmitgadēs esam daudz zaudējuši. Agrāk cilvēki bija atvērtāki, vairāk iesaistījās, bija gatavi darīt. Jaunpiebalgā bija vairākas interesentu kopas, kuras iesaistītos kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, kultūrtelpas veidošanā. Tagad katrs ir vairāk par sevi, sanākt kopā daudz grūtāk.

V.Johansone: - Pamazām aktīvie un ieinteresētie jau nāk kopā.

E.Zariņa: - Jādara pašiem, un darītāji Jaunpiebalgā ir, arī Vecpiebalgā. □

Lappusi sagatavoja
SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA "Cēsu Druva".